Hallituksen vuosikertomus 2023

Liite 3 Toimenpiteet eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta

VALTIONEUVOSTON JULKAISUJA
2024:16

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Valtioneuvoston julkaisuja 2024:16 K 2/2024 vp

Hallituksen vuosikertomus 2023 Liite 3

Toimenpiteet eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta

Valtioneuvosto Helsinki 2024

16 Ympäristövaliokunta

Vesilainsäädännön tarkistaminen ja ympäristöhallinnon resurssit

HE 277/2009 vp – EV 355/2010 vp

3. Eduskunta edellytti, että hallitus pitää huolta ympäristöhallinnon toimivuudesta turvaamalla sille osoitettujen tehtävien hoitamiseksi riittävät resurssit ja ryhtyy toimenpiteisiin ympäristönsuojelun jälkivalvonnan tehostamiseksi selvittämällä valvontamaksun käyttöönottamista vesilain valvontatehtävissä.

3. Vesilain valvontatehtävän maksullisuutta koskeva selvitys on valmistunut tammikuussa 2022. Vesilain valvonnan maksullisuuden laajemman käyttöön ottamisen todettiin edellyttävän asian yksityiskohtaisempaa selvittämistä. Maa- ja metsätalousministeriö sopi toimialaohjauksessaan tulostavoitteeksi vuodelle 2023, että Etelä-Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukset laativat yhteistyössä jatkoselvityksen vesilain mukaisten ilmoitusten maksullisuuden käytännön vaikutuksista ja mahdollisuuksista. 4.7.2023 valmistuneessa jatkoselvityksessä nousee esiin huoli siitä, että erityisesti pienehköissä hankkeissa ilmoitusmenettelyn maksullisuus vähentäisi ilmoitusten määriä ja näin vaikeuttaisi vesilain tavoitteiden saavuttamista. Jatkotoimista ei ole vielä päätetty valtion aluehallinnon uudistamishankkeen vireillä olon vuoksi.

Jari Salila, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Jätelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttaminen

HE 40/2021 vp – EV 112/2021 vp

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus toteuttaa järjestelmällisen arvioinnin lain toimivuudesta keskittyen erityisesti yhdyskuntajätteen kierrätysasteen, jätteenkuljetuksen hintojen sekä pienten ja keskisuurten yritysten kilpailuaseman kehittymiseen esittäen valiokunnalle arvioinnin tulokset vuoden 2025 loppuun mennessä.

1. Ympäristöministeriö on aloittanut JÄLKI-hankkeen, jossa arvioidaan jätelain muutoksen (HE 40/2021) vaikuttavuutta. Hankkeessa tarkastellaan muun ohella kierrätysasteen kehitystä, jätteenkuljetushintojen ja pk-kuljetusyritysten aseman kehittymistä. Hanke alkoi vuonna 2023 ja se valmistuu vuonna 2025.

Jussi Kauppila, lainsäädäntöneuvos, ympäristöministeriö

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää mahdollisuudet säätää kevyempi, erityisesti jätteeksi luokittelun päättymiseen sovellettava uusi menettely, jossa toimivalta keskitetään yhdelle viranomaiselle.

2. Ympäristöministeriön UTU-työryhmä jätti loppuraporttinsa joulukuussa 2023. Työryhmä ehdottaa erillisen päätöksentekomenettelyn luomista aineen tai esineen määrittelemiseksi sivutuotteeksi tai jätteeksi luokittelun päättymiseksi. Viranomaistehtävä esitetään keskitettäväksi uudelle valtakunnalliselle lupa-, ohjaus- ja valvontavirastolle. Asiaa koskeva hallituksen esitysluonnos lähtee lausuntokierrokselle keväällä 2024 osana yhden luukun periaatetta toteuttavaa lainsäädäntöhanketta.

Jussi Kauppila, lainsäädäntöneuvos, ympäristöministeriö

Rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäiseminen ja korvaaminen
HE 154/2021 vp – EV 193/2021 vp

1. Eduskunta edellyttää, että lintudirektiivin mahdollistamia poikkeusmenettelyjä sovelletaan joustavasti merimetsokannan aiheuttamien vahinkojen ehkäisemiseksi.

1. Lupaviranomainen myöntää poikkeusluvan luonnonsuojelulain (9/2023) lajeja koskevista rauhoitussäännöksistä laissa säädetyin edellytyksin. Poikkeamislupa voidaan myöntää ainoastaan lintudirektiivin 9 artiklan mukaisin perustein. Poikkeuslupia myönnetään lähinnä viljelmille tai kalavesille koituvan vakavan vahingon estämiseksi, lentoturvallisuuden sekä kansanterveyden ja yleisen turvallisuuden turvaamiseksi. Poikkeusluvan myöntämisen edellytyksenä on, ettei toimenpiteelle, johon lupaa haetaan, ole muuta tyydyttävää ratkaisua ja poikkeus ei haittaa lajin suotuisan suojelutason säilyttämistä tai saavuttamista.

Merimetsoa koskevaa poikkeuslupamenettelyä on sujuvoitettu monin eri tavoin. Verkkosivujen (ymparisto.fi) sisältöä on kehitetty lisäämällä ohjeet poikkeuslupien hakemiseksi myös merimetsoa koskien. Merimetsoseurannasta on tehty erilliset verkkosivut. Lisäksi on jatkettu yhteistyötä merimetsotyöryhmien kautta ja ennakkoneuvotteluja luvanhakijoiden kanssa.

Vuoden 2024 aikana poikkeuslupien hakemiseen ja käsittelyyn otetaan käyttöön sähköinen lupajärjestelmä.

Laura Mononen, erityisasiantuntija, ympäristöministeriö

2. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää viipymättä merimetson aiheuttamia vahinkoja kaupalliselle kalastukselle ja valmistelee erillisen tukijärjestelmästä annettavan hallituksen esityksen, mikäli selvitys osoittaa, että merkittäviä vahinkoja aiheutuu. Valmistelun etenemisestä on esitettävä selvitys vuoden 2022 loppuun mennessä, mikäli hallituksen esitystä ei ole annettu eduskunnalle.

2. Ympäristöministeriö on rahoittanut 2-vuotista "Merimetson aiheuttamien suorien kalatalousvahinkojen määrän ja laadun arviointi Suomen merialueilla" -hanketta, jonka toteuttajana on Luonnonvarakeskus, Turun yliopisto ja Novia AMK. Hanke selvitti merimetsoista aiheutuvien vahinkojen suuruutta pyydyksissä ja kalanviljelylaitoksilla. Hanke käynnistyi huhtikuussa 2022 ja kesti vuoden 2023 loppuun asti. Tutkimuksen tuloksia hyödynnetään arvioitaessa merimetson ja harmaahaikaran vaikutuksia kalastuselinkeinoon ja vesiviljelyyn sekä arvioitaessa tarvetta säätää vahinkojen korvaamisesta.

Laura Mononen, erityisasiantuntija, ympäristöministeriö

Ilmastolain täydentäminen

HE 27/2022 vp – EV 60/2022 vp

2. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto käynnistää vuoden 2022 aikana hallitusohjelman mukaisen pilottihankekokonaisuuden vapaaehtoisten hiilimarkkinoiden kehittämiseksi sekä luo selkeät pelisäännöt hiilimarkkinoille järjestelmän luotettavuuden ja läpinäkyvyyden takaamiseksi.

2. Valtioneuvosto julkaisi 1.2.2023 ympäristöministeriön ja maa-ja metsätalousministeriön rahoittamana ns. "pelisäännöt" vapaaehtoisille hiilimarkkinoille eli Opas vapaaehtoisen hiilimarkkinoiden hyviin käytäntöihin – 2. Vapaaehtoisten ilmastotekojen edistäminen ilmastoyksiköillä. Pelisäännöt tuovat selkeyttä markkinoille ja

auttavat yrityksiä määrittämään oman ilmastoväittämänsä ja sen, miten esimerkiksi yrityksen asettamaan ilmastotavoitteeseen voidaan päästä hyödyntämällä vapaaehtoisia ilmastoyksiköitä. Ympäristöministeriö ja maa-ja metsätalousministeriö ovat myös rahoittaneet hankkeen liittyen päästökompensaatioiden erityiskysymyksiin, kuten kaksoislaskennan välttämiseen. Hiilestä kiinni -toimenpidekokonaisuuden osana kunnille ollaan luomassa omia pelisääntöjä hiilikompensaatioille KUNTA-NIELU hankkeessa, jossa myös pilotoidaan erilaisia vapaaehtoisia hillintätoimia (2022–2024). Hiilestä kiinni rahoituksella selvitettiin myös hiilimarkkinoiden toimintaympäristön kehityspolkuja (2023). Hiilenpoistojen sertifiointia koskevan EU-asetusehdotuksen sekä vihreitä väittämiä koskevan aloitteen käsittely etenevät EU-tasolla.

Outi Honkatukia, ympäristöneuvos, ympäristöministeriö

Laki yhteishallinnosta valtion tukemissa vuokrataloissa

HE 182/2022 vp – EV 152/2022 vp

> Eduskunta edellyttää, että ympäristöministeriö seuraa lain toimeenpanoa, vaikutuksia asukkaiden osallistumismahdollisuuksiin ja lain toimivuutta kokonaisuudessaan alusta asti huolellisesti arvioiden erityisesti hybridiosallistumisen toimivuutta sekä mahdollisuuksia kehittää uusia osallistumisen tapoja tietoteknisiä mahdollisuuksia hyödyntäen ja toimittaa tästä valiokunnalle selvityksen vuoden 2026 loppuun mennessä.

Laki yhteishallinnosta valtion tukemissa vuokrataloissa tuli voimaan vuoden 2024 alussa ja selvitys käynnistetään, kun lain toimeenpanosta ja soveltamisesta on riittävästi käytäntöä.

Anu Karjalainen, lainsäädäntöneuvos, ympäristöministeriö

Vesilain luontotyyppisuojelun tarkistaminen

HE 76/2022 vp – EV 227/2022 vp

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii luonnontieteellisen keskusmuseon resurssien riittävyydestä luonnonsuojelulaissa asetettujen tehtävien hoitamisen turvaamiseksi.

1. Luonnontieteellinen keskusmuseo (Luomus) on Helsingin yliopiston alainen laitos, ja sen mukaisesti rahoitus museon tehtäviin tulee pääsääntöisesti opetus- ja kulttuuriministeriöltä.

Luonnonsuojelulain (9/2003) 10 §:n mukaan Luonnontieteellinen keskusmuseo toimii CITES-asetuksessa (neuvoston asetus (EY) N:o 338/97) tarkoitettuna tieteellisenä viranomaisena. Ympäristöministeriö rahoittaa tehtävän hoitamista ministeriön ja Luomuksen välisen sopimuksen mukaisesti.

Luonnonsuojelulain 10 pykälän mukaisesti Luomus vastaa lisäksi osaltaan eliölajien suojeluun, seurantaan ja tiedonhallintaan liittyvistä tehtävistä. Pitkäaikaiseen perinteeseen nojautuen Luomuksen vastuulla on eräitä lajiston, erityisesti linnuston, pitkäaikaisseurantoja, joiden toteuttamista ja ylläpitämistä ympäristöministeriö osaltaan rahoittaa. Joiltakin osin resurssien riittävyydestä huolehtiminen edellyttää jatkotarkastelua eri tahojen kanssa, liittyen erityisesti Luomuksen ylläpitämään lajitietojärjestelmään, joka muodostaa osan lain 117 pykälässä tarkoitettua luonnonsuojelun tietojärjestelmää.

Esko Hyvärinen, ympäristöneuvos, ympäristöministeriö

2. Eduskunta edellyttää toistaen kirjelmän EK 42/2022 vp mukaisen lausuman, että poikkeusluvalla ammuttujen valkoposkihanhien hyödyntäminen sallitaan ja että hallitus valmistelee välittömästi esityksen luonnonsuojelulain muuttamisesta siten, että lintudirektiivin 9 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaisen poikkeuksen perusteella mahdollistetaan poikkeusluvalla tapetun valkoposkihanhen haltuunotto ja asiallinen hyötykäyttö.

2. Hallitusohjelman kirjauksen mukaisesti "tarpeettomat metsästysrajoitukset elinvoimaisten lajien, kuten merimetson ja valkoposkihanhen osalta poistetaan, ja lajit siirretään metsästyslain piiriin." Poikkeusluvalla ammuttujen valkoposkihanhien haltuunotto ja hyödyntäminen ravintona ratkaistaan parhaiten siirtämällä valkoposkihanhi metsästyslain piiriin.

Siirto toteuttaisi eduskunnan kirjelmässä EK 42/2022 vp edellytetyn lopputuleman ja kunnioittaa kansallisen lainsäädännön johdonmukaisuutta. Lintudirektiivistä johtuvat velvoitteet on kansallisesti toimeenpantu luonnonsuojelulailla ja metsästyslailla, joilla on toisistaan eroavat tavoitteet. Metsästys ja siihen kytkeytyvä saaliin haltuunotto ja hyötykäyttö on rajattu metsästyslailla säänneltäviin lajeihin (metsästyslaki 1 ja 2 pykälät) kun taas luonnonsuojelulain soveltamisalaan kuuluvien lajien osalta kuolleiden eläinten haltuunotto ja hyödyntäminen on kielletty (luonnonsuojelulaki 70 pykälä). Metsästetyn yksilön hallussapito ja hyötykäyttö kuuluvat kansallisessa lainsäädännössä siten vakiintuneesti metsästyslain piiriin ja yksittäisen lajin

vuoksi tehtävä merkittävä kansallisen lainsäädännön muutos rikkoisi nykyisen lainsäädännön johdonmukaisuutta ja loisi paineita kohdella samoin muitakin rauhoitettuja lajeja.

Valkoposkihanhen siirrolle metsästyslain piiriin ei ole luonnonsuojelulaista (9/2023), lintudirektiivistä (2009/147/ETY) tai kansainvälisistä sopimuksista (Bernin sopimus) johtuvia esteitä.

Maria Westerman, erityisasiantuntija, ympäristöministeriö

3. Eduskunta edellyttää, että hallitus edistää ekologisen kompensaation pilottihankkeiden kautta parhaiden käytäntöjen keräämistä järjestelmän vapaaehtoisen käyttöönoton ja luotettavuuden kehittämiseksi.

3. Ympäristöministeriön ja Suomen ympäristökeskuksen yhteisesti rahoittaman ekologisen kompensaation pilottihankkeen ja Suomen Akatemian rahoittaman strategisen tutkimuksen BOOST-hankkeen yhteisenä työnä valmistuivat vuonna 2023 ekologisen tilan mittaristo ja arviot eri ekologisen kompensaation toimenpiteiden vaikuttavuudesta ja vasteajoista. Nämä yhdessä ympäristöministeriön vapaaehtoista ekologista kompensaatiota koskevan asetuksen (933/2023) kanssa varmistavat vapaaehtoisen ekologisen kompensaation yhdenmukaisen ja luonnontieteellisesti luotettavan soveltamisen. Ympäristöministeriön teettämän ekologisen kompensaation rekisterin ensimmäinen vaihe sähköisine hakemuksineen otettiin käyttöön kesällä 2023. Rekisteri valmistuu kokonaisuudessaan käyttöön kesällä 2024. Suomen ympäristökeskus jatkaa vuonna 2024 ympäristöministeriön rahoittamaa ekologisen kompensaation pilotointihanketta, jossa laaditaan vuonna 2023 toteutetun kompensaatiolaskennan vertailun pilottikokeen tulokset ja raportointi sekä yhteistyössä Suomen Akatemian rahoittaman strategisen tutkimuksen BOOST-hankkeen kanssa ohjeistus vuonna 2023 valmistuneiden laskentatyökalujen ja ekologisen tilan mittariston käyttöön.

Leila Suvantola, lainsäädäntöneuvos, ympäristöministeriö

4. Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää luonnonsuojelulain rikkomiseen liittyvien rangaistussäännösten osalta syyksiluettavuutta koskevien säännösten johdonmukaisuuden ja valmistelee tarvittavat korjausehdotukset.

4. Euroopan parlamentti ja neuvosto pääsivät joulukuussa 2023 sovintoon komission joulukuussa 2021 antamasta ehdotuksesta ympäristörikosdirektiivin tarkistamista koskevaksi direktiiviksi ja se hyväksyttäneen keväällä 2024. Luonnonsuojelulain rikkomiseen liittyvien rangaistussäännösten syyksiluettavuutta

tarkastellaan samassa yhteydessä, kun uusi ympäristörikosdirektiivi pannaan kansallisesti täytäntöön. Valmistelun päävastuu on oikeusministeriöllä, mutta ympäristöministeriö osallistuu lainsäädännön valmisteluun.

Leila Suvantola, lainsäädäntöneuvos, ympäristöministeriö

5. Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy mahdollisimman pian valmistelemaan lainsäädäntömuutosta, jolla suojeltujen uhanalaisten vesiluontotyyppien soveltamisalaa laajennetaan kattamaan vesiluonnon monimuotoisuuden suojelutavoitteiden edellyttämät luontotyypit arvioiden myös tarvetta poikkeamismahdollisuuksiin yksittäistapauksissa sekä mahdollisten rajauspäätösten tekemiseen korvausmekanismeineen ja siihen tarvittavien resurssien turvaamiseen.

5. Vesiluontotyyppien suojelun laajentamista koskevaa lainsäädäntöhanketta ei ole sisällytetty hallitusohjelmaan. Oikeusministeriössä ei myöskään ole tällä hetkellä osoitettavissa resursseja tätä hanketta koskevaan lainvalmisteluun.

Jari Salila, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Ympäristönsuojelu- ja vesiasioiden käsittelystä aluehallintovirastossa annetun lain muuttaminen

HE 128/2022 vp – EV 188/2022 vp

1. Eduskunta edellyttää, että ympäristöministeriö seuraa hallituksen esityksen mukaisen ei merkittävää haittaa (DNSH) -kriteerin soveltamiskäytännön joutuisuutta ja yhdenmukaisuutta varmistuen siitä, ettei vaatimus hidasta lupamenettelyä.

1. Ympäristöministeriö teetti GAIA konsultingilla selvityksen etusijamenettelystä ja DNSH kriteereiden soveltamisesta vuonna 2023. Haastateltavana oli 10 etusijamenettelyyn hakenutta yritystä ja hanketta (heinäkuuhun 2023 mennessä Etelä-Suomen aluehallintovirastosta etusijaa hakeneet toiminnanharjoittajat). Toiminnanharjoittajien mukaan etusijamenettely on tervetullut osa ympäristö- ja vesilupien käsittelyprosessia. Suurin osa toiminnanharjoittajista piti etusijapyyntöön liitettävää DNSH-arviointilomakkeen täyttöä työmäärältään kohtuullisena. Haastattelujen perusteella DNSH-arviointiosion täyttämiseen ja saamiseen kului toiminnanharjoittajilta tyypillisesti yhdestä kahteen viikkoa ja se teetettiin konsulteilla. Useimpien haastateltujen mielestä tältä osin konsulteilla teetetty lisätyö oli ollut kustannuksiltaan kohtuullista ja osa muutakin hankittavaa luvituskonsultointia.

Useat hakijat hyödynsivät DNSH-arvioinnissa hankkeessa tehtyjä ympäristövaikutusten arviointeja (YVA) ja Natura-arviointeja sekä rahoitushakemuksiin jo tehtyjä DNSH-selvityksiä.

Juho Korpi, kehittämisjohtaja, ympäristöministeriö

2. Eduskunta edellyttää, että ympäristöministeriö seuraa, että esitys ei hidasta muiden asioiden käsittelyä sekä muutoinkin arvioi lainsäädännön toimivuutta siitä saatavien kokemusten pohjalta.

2. Etusijamenettelyn tarkoituksena mahdollistaa tavanomaista nopeampi käsittely tietyille ympäristö- ja vesitalouslupahakemuksille. Tavoitteena on käsitellä kaikkien etusijan saaneiden hankkeiden lupa-asiat alle 12 kuukaudessa. Etusijaa koskeva tavoite on myös sisällytetty aluehallintovirastojen tulossopimukseen vuodelle 2024. Käytännössä pyritään ja tällä hetkellä aluehallintovirastot pystyvät nopeampaan käsittelyyn. Pyyntöjä on tullut ennakoitua vähemmän johtuen taloudellisesta tilanteesta. Helmikuussa 2024 hankkeiden käsittelytilanteet ovat olleet seuraavat eri aluehallintovirastoissa:

- Etelä-Suomen aluehallintovirasto (ESAVI) myönnetty lupa 12 hankkeelle, päätöksiä annettu 7, vireillä 5;
- Itä-Suomen aluehallintovirasto (ISAVI) myönnetty lupa 3 hankkeelle;
- Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto (LSSAVI) myönnetty lupa 9 hankkeelle, päätöksiä annettu 3, vireillä 6
- Pohjois-Suomen aluehallintovirasto (PSAVI) myönnetty lupa 5 hankkeelle, päätöksiä annettu 1, vireillä 4.

Kaikki asiat on käsitelty tavoiteajassa ja lupakäsittelytoiminnassa on luotu toimivat käytänteet. Suurin riskitekijä ollut toiminnanharjoittajan toiminta ja sitoutuminen hankkeisiin. Joissakin hankkeissa joudutaan myös pohtimaan etusijan poistamista, koska etusijamenettelyyn oikeuttavat ehdot eivät välttämättä toteudu. Yleisesti voidaan todeta, että etusijamenettelyyn tulevat hankkeet ovat Aluehallintovirastojen näkökulmasta suuritöisiä ja laaja-alaisia

Hanna Eronen-Jarva, valmiuspäällikkö, ympäristöministeriö

3. Eduskunta edellyttää, että ympäristöllisten menettelyjen kehittämistä jatketaan tavoitteena menettelyjen yhdentäminen kohti valtakunnallisen mallin kautta toteutettavaa yhden luukun lainsäädäntöä ja lupaa.

3. Hallitusohjelmassa on päätetty uudistaa valtion aluehallinto ja perustaa uusi lupa-, ohjaus- ja valvontavirasto. Uuteen valtakunnalliseen ja monialaiseen virastoon yhdistetään Valvira, Aluehallintovirastot sekä elinkeino-, liikenne- ja

ympäristökeskusten ympäristövastuualueen tarkoituksenmukaiset tehtävät. Investointien edistämiseksi edetään kohti yhden luukun mallia, jossa asiointi ja lupien haku tapahtuvat keskitetysti ja digitaalisesti yhden, toimivan ja käyttäjälähtöisen lupaprosessin kautta. Yhdellä viranomaisella on vastuullaan lupaprosessin eteneminen ja koordinointi tarvittavine selvityksineen. Tämä viranomainen vastaa myös siitä, että luvan hakijalla on mahdollisuus etukäteen keskustella luvitukseen liittyvistä velvollisuuksista, selvitystarpeista ja reunaehdoista. Tavoitteena on, että yllättäviä lisäselvitys- ja täydennyspyyntöjä voitaisiin hyvällä yhteistyöllä ja ennakoinnilla vähentää. Tavoitteena on myös, että luvituksen kokonaisuutta toteutetaan viranomaisten ja hanketoimijoiden yhteistyöllä rinnakkain, eikä irrallisina peräkkäisinä palasina.

Ympäristöministeriön yhden luukun lainsäädäntöhankkeessa pyritään valtakunnallisen toimivallan omaavan lupa-, ohjaus- ja valvontaviranomaisen mallissa sujuvoittamaan ympäristöön vaikuttavien hankkeiden lupamenettelyjä ja vahvistamaan yhdenmukaista lupa- ja valvontakäytäntöä. Hankkeessa kehitetään lakia eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta ja muita yhden luukun mallia edistäviä lakeja. Lisäksi valmistellaan ns. yhteiskäsittelyä koskevia säännöksiä, täytäntöönpannaan eräitä lupamenettelyjen kehittämiseen liittyviä EU-säädöksiä sekä yhteensovitetaan ja selkeytetään YVA-menettelyn ja lupamenettelyn välistä suhdetta. Tavoitteena on, että lupakäsittelyjä yhdistämällä hakemus uudessa lupa-, ohjaus- ja valvontavirastossa johtaa lähtökohtaisesti yhteen viranomaispäätökseen ja valitusmahdollisuuteen.

Johanna Korpi, Lainsäädäntöjohtaja, ympäristöministeriö

Laki ympäristövahinkorahastosta

HE 183/2022 vp – EV 199/2022 vp

1. Eduskunta edellyttää, että ympäristöministeriö lain toimivuusseurannassaan arvioi erityisesti sitä, toteutuuko maksukertymä ja maksurasituksen kohdistuminen eri toimialoihin ja erikokoisiin yrityksiin käytännössä siten kuin hallituksen esityksen vaikutusarvioinnissa on esitetty, raportoi seurannan ja arvioinnin tuloksista valiokunnalle ja ehdottaa tarvittaessa muutosta maksujärjestelmään vuoden 2026 loppuun mennessä.

1. Ympäristövahinkorahasto on uusi valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto, jonka toiminta alkaa 1.1.2025. Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi ympäristövahinkorahastosta ja siihen liittyviksi laeiksi esitetään arvio rahaston pääoman kertymisestä ja maksurasituksen kohdistumisesta toimialoittain (HE 183/2022 vp, luku

4.2.2). Vuosittaisten ympäristövahinkomaksujen kantaminen ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavan toiminnan harjoittajilta aloitetaan hallituksen esityksessä esitetystä poiketen vasta vuonna 2026 maksunkannon kohdistuessa edellisenä vuonna harjoitettuun toimintaan. Kertaluonteisten ympäristövahinkomaksujen kantaminen aloitetaan lain tultua voimaan vuonna 2025.

Ympäristövahinkorahastosta annetun lain toimeenpano on meneillään. Maksujen kantaminen ja muu maksumenettelyn toimeenpano edellyttävät ympäristönsuojelun valvonnan ja kuormituksen sähköisen järjestelmän (YLVA-tietojärjestelmän) kehittämistä ja järjestelmään nykyisellään sisältyvien, toiminnanharjoittajia koskevien tietojen päivittämistä. Ympäristövahinkorahastosta annetussa laissa (1262/2022) tarkoitettuna maksunkantoviranomaisena toimii Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, jossa valmistellaan maksunkannon toimeenpanoa. Ympäristöministeriö huolehtii lain toimeenpanon seurannasta lausuman mukaisesti.

Mari-Linda Harju-Oksanen, hallitussihteeri, ympäristöministeriö

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus varmistaa sen, että hyvän öljyntorjuntavalmiuden ylläpidosta huolehditaan.

2. Hallitusohjelman mukaan hallitus varmistaa riittävän öljyntorjuntavalmiuden ja ympäristövahinkojen torjuntakyvyn, jotta kansallisiin sitoumuksiin sekä toimintaympäristön muutoksien aiheuttamiin tarpeisiin ja suorituskykyvaatimuksiin pystytään vastaamaan.

Valtioneuvoston periaatepäätöksellä (Valtioneuvoston yleisistunto 16.2.2023, VN 13/2023) on vahvistettu Ympäristövahinkojen torjunnan kansallinen strategia vuoteen 2035. Strategian vision mukaan toimintaan osallistuvien tahojen resurssit ovat riittävät koko ympäristövahinkojen torjunnan tapahtumaketjun hoitamiseen. Strategian mukaan ympäristövahinkojen torjunnan kalustoinvestointien rahoitus tulee turvata. Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan valtakunnallinen neuvottelukunta valmistelee Rajavartiolaitoksen johdolla strategian toimeenpanosuunnitelman vuonna 2024.

Rajavartiolaitos on saanut öljysuojarahastolta keskimäärin noin 2 miljoonan euron vuosittaisen rahoituksen öljyntorjuntakaluston hankintoihin 2010-luvulla. Tällä rahoituksella on uusittu ja ylläpidetty öljy- ja kemikaalivahinkojen havaitsemiseen ja torjuntaan tarvittavaa teknistä välineistöä aluksissa ja ilma-aluksissa. Öljysuojarahaston toiminta päättyy vuoden 2024 lopussa ja sen korvaa ympäristövahinkorahasto, josta ei myönnetä tukea hankintoihin valtion virastoille. Ympäristövahinkorahasto ei korvaa öljysuojarahaston lakkauttamisesta aiheutuvaa rahoitusvajetta ympäristövahinkojen torjuntaan käytettävän kaluston uudistamisessa.

Öljysuojarahaston toiminnan päättyminen edellyttää 2,20 – 2,44 miljoonan euron lisäystä öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntamomentille 26.01.25 vuosille 2025–2028, jotta öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntavalmius voidaan varmistaa. Ilman öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntamomentille myönnettävää lisärahoitusta Rajavartiolaitos ei pysty jatkossa uusimaan ja kehittämään öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntaan tarvittavaa teknistä välineistöä, torjuntakalustoinvestointeja joudutaan siirtämään, eikä momentin käyttö VL2025-luokan vartiolaivojen ympäristövahinkojentorjuntasuorituskyvyn rakentamiseksi ole mahdollista.

Jaakko Olli, yksikön päällikkö, Rajavartiolaitoksen esikunta, sisäministeriö

Korkotukimallin kehittämistarpeet

HE 248/2022 vp – EV 283/2022 vp

> Eduskunta edellyttää, että hallitus jatkaa korkotukimallin kehittämistä kannustavammaksi.

Pitkän korkotukimallin kehittämistarpeita ja toimivuutta seurataan ympäristöministeriössä ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksessa. Asuntorakentamisen pitkän korkotukimallin lainsäädännön ajantasaisuus ja mallin houkuttelevuus toimijoille varmistetaan, jotta edellytykset valtion tukemalle asuntotuotannolle pysyvät riittävällä tasolla. Ympäristöministeriö seuraa pitkään korkotukimalliin syksyllä 2023 voimaan tulevien säännösten vaikutuksia etenkin mallin kannustavuuteen ja jatkaa korkotukimallin kehittämistä.

Mikko Friipyöli, erityisasiantuntija, ympäristöministeriö

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmä

HE 140/2022 vp – EV 310/2022 vp

> 1. Eduskunta edellyttää, että ympäristöministeriö ottaa rakennusalan toimijoiden esitystä kohtaan esittämän kritiikin vakavasti ja mahdollinen järjestelmän jatkokehittäminen tehdään hyvässä yhteistyössä alan toimijoiden kanssa ja vaikutustenarviointiin kiinnitetään erityistä huomiota.

1. Laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä tuli voimaan 1.1.2024. Mahdollisessa järjestelmän jatkokehittämistä arvioidaan, kun tietojärjestelmä on otettu käyttöön. Ympäristöministeriö rakentamislain (751/2023) liittyvien asetusten valmistelun yhteydessä kuullut rakennusalaa erilaisissa työpajoissa. Lisäksi

ympäristöministeriö on asettanut 26.10.2023 erillisen seurantaryhmän, jonka tehtävänä on keskustella ja kommentoida rakentamislain nojalla valmistelussa olevia asetusluonnoksia ja tukea niiden valmistelua. Tämän seurantaryhmän työn alle kuuluvat rakentamislain 72 ja 73 pykälän nojalla annettavat asetukset, joihin viitataan rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annetun lain 7 pykälässä 1.1.2025 alkaen.

2. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto arvioi turvallisuuden kannalta kriittistä infrastruktuuria koskevan tiedon suojaamista koskevassa työssä myös rakennustiedon saatavuuteen ja kasautumiseen liittyviä riskejä sekä tiedon salassapitotarpeita.

2. Valtiovarainministeriö on asettanut erillisen paikkatietojen kansallisen riskiarvion työryhmän, jonka tehtävänä on laatia paikkatietoja koskeva kansallinen riskiarvio ja toimintamalli paikkatietojen käsittelyyn. Paikkatietojen kansallisen riskiarvion työryhmä hankeikkunassa. Kriittistä infrastruktuuria koskevaa turvaamista arvioidaan osana EU:n CER-direktiivin (Critical Entities Reslience Directive) kansallista toimeenpanoa, josta vastaa sisäministeriö. Lainsäädäntöhanke: Kriittisen infrastruktuurin tunnistaminen ja kriisinkestävyyden parantaminen hankeikkunassa

3. Eduskunta edellyttää, että julkisuuslain ja henkilötietolain yhteydessä tarkastellaan kriittisesti rakennuslupatietojen saatavuutta muuhun kuin viranomaiskäyttöön.

3. Oikeusministeriö on käynnistänyt joulukuussa 2023 säädösvalmisteluhankkeen kansallisen tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksesta. Työ jatkuu vuoteen 2026 asti ja ympäristöministeriö osallistuu hankkeeseen. Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistus

Jaakko Rastas, erityisasiantuntija, ympäristöministeriö

Rakentamislaki ja sen vaikutukset

HE 139/2022 vp – EV 333/2022 vp

1. Eduskunta edellyttää, että palvelulupauksen käyttöä pilotoidaan yhteistyössä kuntien kanssa ja saatujen kokemusten perusteella tehdään johtopäätöksiä palvelulupauksen laajemmasta käytöstä.

1. Rakentamislain korjaussarjan hallituksen esitysluonnos on lausunnolla 5.3.2024 saakka. Korjaussarja sisältää säännöksen kolmen kuukauden käsittelyaikatakuuksi.

2. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa ehdotetun sääntelyn vaikutuksia perusoikeuksien toteutumiseen sekä lupaprosessien kestoon ja sujuvuuteen ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin mahdollisten ongelmien poistamiseksi.

2. Rakentamislaki tulee voimaan 1.1.2025, joten sääntelyn vaikutuksista perusoikeuksien toteutumiseen ja lupaprosesseihin ei ole vielä tietoa. Rakentamislain korjaussarjassa muutoksenhaluoikeuksia ehdotetaan kavennettaviksi.

Kirsi Martinkauppi, hallitusneuvos, ympäristöministeriö

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

SNELLMANINKATU 1, HELSINKI
PL 23, 00023 VALTIONEUVOSTO
valtioneuvosto.fi
julkaisut.valtioneuvosto.fi

ISBN pdf: 978-952-383-933-5
ISBN painettu: 978-952-383-949-6
ISSN pdf: 2490-0966
ISSN painettu: 2490-0613